

Gezond en energiezuinig gaan prima samen

OPINIE | 05-04-2008 00:00 | ir. Gert Harm Ten Bolscher

Projectontwikkelaars, woningcorporaties en bouwers moeten volgens Gert Harm ten Bolscher het belang van een gezond binnenmilieu weer in het oog krijgen. Zij moeten er dus ook geld voor beschikbaar stellen, zodat systemen goed ontworpen, aangebracht en ingeregeld kunnen worden. Vervolgens dient VROM op basis van de recente inzichten de eisen voor woningen uit te breiden met betrekking tot geluidsoverlast door installaties in de woning.

De bouwende partijen (aannemers en installateurs) hebben de taak om op basis van vakmanschap en regels van het vak een gezonde woning te realiseren. Hier ligt ook een taak voor de gemeenten, als toezichhoudende instantie, die er verantwoordelijk voor zijn dat woningen bij de oplevering voldoen aan wettelijke eisen op het gebied van gezondheid, veiligheid, ener-giezuinigheid, toegankelijkheid et cetera. Als iedere partij zijn plicht verstaat, dan kan iedere nieuwbouwwoning in Nederland ener-giezuinig en gezond zijn.

Het televisieprogramma Zembla van 30 maart meldde dat de mees-te energiezuinige woningen in Nederland ongezond zijn. Op basis daarvan stellen organisaties als de Vereniging Eigen Huis en het Astmafonds dat zogenaamde energiezuinige balansventilatie-systemen niet meer gebruikt mogen worden. Verschillende woordvoerders van partijen in de Tweede Kamer delen dit standpunt. Uit eigen onderzoeken blijkt de werkelijkheid echter veel genuanceerder dan Zembla suggereert. Voor de goede orde: ik heb er geen enkel belang bij om een bepaald ventilatiesysteem te promoten. Wél ben ik betrokken geweest bij het onderzoek in de Amersfoortse wijk Vathorst waar Zembla aan refereert. In Zembla kiest de Eindhovense hoogleraar Annelies van Bronswijk heel nadrukkelijk stelling en suggereert dat de meeste energiezuinige woningen een bedreiging vormen voor de gezondheid, zonder (voldoende) rekening te houden met achterliggende zaken.

Crèche

Op basis van het onderzoek in de wijk Vathorst had bijvoorbeeld ook de conclusie getrokken kunnen worden dat in woningen waar kinderen wonen die naar een crèche of peuterspeelzaal gaan, het gezondheidsprobleem groter is dan in woningen waar geen kinderen wonen die naar de crèche gaan; het is echter bekend dat in crèches en scholen gemakkelijk ziekten overgedragen kunnen worden, waardoor deze conclusie niet zomaar getrokken mag worden. Dergelijke nuancering ontbreekt bij de interpretatie van het Vathorst-probleem .

Onderzoek

Wat is er eigenlijk aan de hand?

Er zijn gezondheidsklachten gesignaleerd bij bewoners van de wijk Vathorst. Twee typen ventilatiesystemen (zie kader) komen voor in de woningen van deze mensen. Er zijn echter meer klach-ten geconstateerd in woningen met het energiezuinige balansventilatiesysteem. Is de stellingname van Van Bronswijk dan toch waar?

Er lopen enkele zaken door elkaar heen. Uit het Vathorst-onderzoek blijkt namelijk dat er ook een ster-ke relatie bestaat tussen koken op gas en het optreden van bepaalde gezondheidsklachten. Deze bevin-ding wordt niet genoemd. Bij het koken komen verbrandingsgassen in het binnenmilieu, die mogelijk een effect hebben op de gezondheid. Andere onderzoeken laten op dit punt geen eenduidig beeld zien, zodat verder onderzoek noodzakelijk is over de relatie tussen koken op gas en gezondheidsklachten. Maar dat terzijde. Veel bewoners blijken ontevreden te zijn over het feit dat ze bij de bouw geen eigen keuze konden maken wat betreft het type venti-latiesysteem. Dat levert frustratie op, zo hebben we gemerkt. Na-drukkelijk blijkt in Vathorst dat onbekend ook onbemind maakt! Bewoners van woningen met ventilatieroosters in de ramen accepteren tocht (van de koude lucht die binnenkomt door het rooster) vaak als een gegeven, omdat ze het lo-gisch vinden. Maar de geringe tocht uit het energiezuinige venti-latiesysteem ervaren bewoners als hinderlijk omdat

ze het systeem niet begrijpen en omdat hen een comfortabel ventilatiesysteem voorgespiegeld is. Vervolgens zijn bewoners onvoldoende of zelfs verkeerd voorgelicht over het gebruik van het ventilatiesysteem. In de wijk verkeerden veel bewoners in de veronderstelling dat ramen niet geopend mochten worden in woningen met het energiezuinige ventilatiesysteem. Dat had ooit eens iemand gezegd. Voor veel bewoners was het een openbaring dat ramen gewoon open mochten als ze daar behoefte aan hadden. Dit leverde meteen een forse verbetering op van de kwaliteitsbeleving. Deze lijst kan moeiteloos langer worden gemaakt.

Nachtrust

Technisch is er ook veel aan de hand. Zo voldoen veel systemen, na enkele gebruiksjaren, niet meer aan de wettelijke eisen. Dit geldt echter voor beide typen systemen. Uit andere onderzoeken blijkt dat zelfs een groot deel van de nieuwbouwwoningen bij de oplevering niet voldoet aan deze eisen. Een misser dus van de partijen die de woningen gerealiseerd hebben. Achteraf is zelfs vastgesteld dat een partij die betrokken was bij de aanleg van ventilatiesystemen niet eens in het bezit was van een vakinhoudelijke richtlijn voor het ontwerp en de realisatie. We hebben geconstateerd dat veel ventilatiesystemen ook lawaaioverlast veroorzaken. Helaas gelden hiervoor geen wettelijke eisen, dus voldoen alle woningen qua geluid aan de wetgeving. Desondanks kan een wettelijk toegestane geluidsbelasting wel erg hinderlijk zijn, oorzaak zijn van onvoldoende nachtrust en daardoor uiteindelijk gezondheidsklachten veroorzaken. Op dit punt wreekt zich dus dat er geen wettelijke eisen gesteld zijn door het ministerie van VROM. Inmiddels heeft Vogelaar aangegeven hier actie op te nemen.

Een ander aspect is dat veel ventilatiesystemen niet goed ingeregeld zijn, zodat in bepaalde ruimtes veel verse lucht toegevoerd werd en in andere nauwelijks of niet. Inregelen kost tijd en geld. Gebeurt dit niet, dan is dat dus financiële winst voor een van de bouwende partijen. Als je slaapt in een onvoldoende geventileerde ruimte, kan dat hoofdpijnkklachten tot gevolg hebben. Opmerkelijk is ook dat in een deel van de woningen op de zolder achteraf slaapkamers gerealiseerd zijn, zonder dat het ventilatiesysteem daarop aangepast is. Een zolder wordt normaal gesproken niet geventileerd; de later aangebrachte slaapkamers worden dan eveneens niet geventileerd. Is het dan vreemd dat de kinderen die op de zolder slapen meer gezondheidsklachten hebben? Ook deze opsomming kan moeiteloos uitgebreid worden. Zijn energiezuinige woningen dus ongezond? Dat is niet aangetoond, ook niet in nader onderzoek dat uitgevoerd is als vervolg op de resultaten uit Vathorst. Meest opvallend is dat een groot deel van de bewoners van woningen met een balansventilatiesysteem geen klachten heeft en dat er verschillende bewoners zijn die aangeven dat ze dankzij het ventilatiesysteem minder last hebben van gezondheidsklachten. Deze geluiden worden echter niet gehoord.